Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: ”H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal”, i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 209. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779799623360.pdf (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Samlede Skrifter 25-28
1868

SS 25/28

De her indslusede titler har to ting fælles, dels har de ikke været indlemmet i de foregående samlinger, men er alle trykt andre steder, dels har de ikke faet særskilt omtale i anmeldelserne af SS. Følgelig må den evt. kritik stykkes sammen efter originaltrykket forud for SS.
210

Den onde Fyrste (Gottlieb Siesbys Salonen. Et belletristisk Maanedsskrift, l. bd., l. hf., oktober 1840) blev anmeldt i Goldschmidts Corsaren 28.10.1840 (ej i BFN): »Endnu et Arbeide [udover vaudevillemonologen »Mikkels Kjærlighedshistorier i Paris«] har Hr. Andersen leveret til »Salonnen«, og det er: »Den onde Fyrste«, et Eventyr, hvori Fablen om Nimrod, som udfordrede Gud, og hvem Gud betvang ved en af sine mindste Skabninger, en Myg, er omdannet til en lignende Fabel om en Fyrste, der byggede Luftskibe for dermed at bestorme Himlen, og hvem Gud ligeledes betvang ved en Myg. Hr. Andersen har ikke villet bibeholde Nimrod-Sagnets Simpelhed og har derfor tilføiet, at Fyrsten seilede op i Luften og skjød paa Englene, hvorved formodentlig een af disse blev saaret; thi en Bloddraabe faldt ned i Luftskibet og tvang det til Jorden.« Desuden omtales det i brev fra Henriette Hanck 5.6.1841: »i Middags bladede [jeg] lidt i en gammel Salon hvori jeg for første Gang læser [...] Eventyret om den onde Fyrste. Det [...] syntes jeg godt om« (BHH 550).

Marionetspilleren omtales ikke i anmeldelserne af *I Sverrig* 1851, men til gengæld skrev Ingemann et langt brev 25.5.1851, hvor han strengt advarer mod den påvirkning fra Ørsted han sporer i rejsebogen: »jeg kan heller ikke med Deres »Marionetspiller« - som jeg ellers godt kan lide - saaledes hylde Corsartidens Lattermildhed, at jeg vil henvise, hvad man bevægedes ved (»tvinte over«) for 30 Aar siden eller for 1000 Aar siden - til Dukketheatret for Uconfirmerte. Al sand Følelse er dog vel ikke forbeholdt vor allernyeste Tids Antiromantik, og man vil dog nu vel ikke sige, at Christus »tvinte« over Jerusalem? See, der har De, hvad Ondskab De har fremkaldt i mig ved Deres smaa Offringer til Tidens og Naturens Aand i antipoetisk Paavirkning« (BtA 327). Men 15.6.1851 er Signe Læssøe lutter begejstring: »De vil maaskee finde det underligt, naar jeg siger Dem, at »Marionetspilleren« er et af mine kjæreste Stykker; det gaaer saadan ind i mit hele Jeg, det er saa ganske taget af mit hele Sind og har saa ganske de Anskuelser, jeg fra min tidligste Alder har havt [...] mit Valgsprog, som er i Hjertet og ikke blot paa Læben, er: »*Ønskers Fornegtelse og ikke Ønskers Opfyldelse beder jeg Guderne om*« [...] »Marionetspilleren« [...] er mig efter flere Ganges Gjennemlæsning særdeles kjær; den indeholder den sande Philosophie, som gjør os til tilfredse Væsener« (BtA 481 f).

To Brødre far tilsyneladende slet ingen omtale. Men *Den gamle Kirkeklokke* (Folkekalender for Danmark 1862 (udkom dec. 1861)) roses højt i Flyveposten 20.12.1861 (ej i BFN): det er en fortælling, »der i poetisk Tankefylde og i simpel, naiv Fremstilling hører blandt Digterens bedste Arbeider«, og i Dagbladet 22.12.1861 (ej i BFN) kaldes den »et tiltalende, selvopfundet Sagn«.

Hverken *Theepotten* eller *Folkesangens Fugl* omtales noget sted. *De* 211 *smaa Grønne* far tilsyneladende heller ingen anmeldelse, men af dagbogen fremgår det, at ved en større familiemiddag hos Melchiors, hvor også Dagbladets redaktør Bille har været med, læste A det nyskrevne eventyr 16.6.1867, »og det gjorde Lykke« (VII 307). 4 dage senere var bl.a. Carl Ploug gæst hos Melchiors, hvor han var »meget behagelig og indladende mod mig. »De smaa Grønne« tiltalte ham« (VII 309).

Nissen og Madamen (Folkekalender for Danmark, 1868 (udkom dec. 1867)) blev kort omtalt i Illustreret Tidende 29.12.1867 (ej i BFN): »der er meget Pudsigt deri, som man forud maatte være vis paa; et phantastisk Lune har imidlertid gjort Eventyrets Mening lidt gaadefuld«. Samme besked fik A også fra en anden kant, jfr. dagbogen 18.1.1868: »laftes kom paa Gaden, en mig ubekjendt Mand og spurgte, høflig, om jeg vilde forklare ham Eventyret Nissen og Madamen, han forstod det ikke« (VIII 8). Gerne havde man vidst hans svar.

Peiter, Peter og Peer ses ikke at være omtalt noget sted, men både før og efter udgivelsen (Figaro 12.1.1868) har det iflg. dagbogen gjort stor lykke som oplæsningsnummer. Ved et besøg 17.7.1868 hos den nu stokdøve fru Ingemann, hvor der var 6-7 soranere tilstede, læste A »for dem de smaa Grønne og Peiter, Peder og Peer, den sidste fik dem uhyre til at lee« (VII 319f). Det gentog sig ved et selskab på Holsteinborg 7.8.: »Jeg læste Eventyr og særligt gjorte Peiterpeterpeer Lykke« (VII 329). Endnu så sent som 23.3.1874

hedder det: »Besøg af Nicolai Bøgh der bragte mig Hilsener fra Mantius [:skuespilleren Mantzius] der havde stor Glæde ved at oplæse mine Eventyr, han kom lige fra en Skole hvor der havde været stor Henrykkelse over »Peiter, Peter og Peer«« (X 228). Før trykningen havde A derimod hørt enkelte kritiske røster.

Hverken *Vænø og Glænø* eller *Gudfaders Billedbog* blev omtalt i anmeldelserne af SS 28, som samtidig udkom med særskilt titel: *Reiseskizzer og Pennetegninger.* Iflg. A's Bemærkninger (jfr. ovf. s. 26) fandt kritikken, at *Gudfaders Billedbog* »ikke var paa sin rette Plads, den hørte hjemme mellem *Eventyr og Historier.* Jeg har derfor nu optaget den her [EFS 1874]«. Det samme gælder *Vænø og Glænø*. Enten må der eksistere en ukendt anmeldelse eller det kan være mundtligt A har hørt denne indvending. Igen er det i dagbøgerne de vigtigste reaktioner noteres. 11.1.1868 besøgte A arkæologen J. J. A. Worsaae »og læste for ham og Kone »Gudfaders Billedbog«, han fandt den høist interessant (iaftes hørte Fru *Jerichau* den og var i Henrykkelse.)« (VIII 5). 27.1.1868 sad A i teatret ved siden af Brosbøll (: Carit Etlar), som »takkede varmt for de to Leveringer af Gudfaders Billedbog, det var for dem som kjendte Historien, sagde han, Historiens Aand jeg havde givet« (VIII 11) og 2.2.1868 hedder det: »Gik til *Niels Gade* og læste for 212 ham og Familie: »Gudfaders Billedbog«, han fandt den særdeles smuk og med poetiske Slyngninger og en ypperlig Slutning med Thorvaldsens Musæum« (VIII 13).

Under æresfesten i Odense var A gæst hos biskop Engelstoft, hvor han 9.12.1867 læste Gudfaders Billedbog i bispegården. I brev fra bispen 13.2.1868 hedder det om eventyret: »Det har ogsaa været som en kjær Reminiscens fra skjønne Dage [:æresborgerfesten], naar vi have læst Deres Gudfaders Billedbog; jeg har nu intet at anmærke mere og finder det at være en tiltalende Ide og meget smukt udført; men jeg glæder mig dog mere ved den Nydelse, den yder Andre, for hvem maaske Historien er mindre præsent; thi De har den Tilfredsstillelse af dette Digt eller denne Skildring, at den modtages med levende Interesse - og skeer det her ude i Provindserne, maa det vel endnu mere være Tilfældet i selve Kjøbenhavn« (A-iana I 51 f).
213